

1574307

А. Є. Фоменко
Е. О. Сидорова
М. П. Юніна

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

ПІДРУЧНИК

За загальною редакцією
професора О. С. Юніна

Дніпро • 2022

Підручник підготовлений з урахуванням сучасних доктринальних підходів до регулювання відносин у сфері публічної адміністрації як у вимірі національній, так і зарубіжних правових систем. За основу взято теоретичні положення та практику діяльності публічної адміністрації, що відповідає цінностям людиноцентристської теорії, орієнтованої на забезпечення прав, свобод і законних інтересів сучасної людини у глобальному правовому просторі.

У підручнику розглянуто основні джерела й суб'єкти адміністративного права, принципи державного управління, методи і форми виконавчо-розпорядчої діяльності, механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, засоби забезпечення законності й дисципліни у публічному адмініструванні.

Підручник адресовано здобувачам вищої освіти, науково-педагогічним працівникам, практичним працівникам органів публічного управління, а також широкому загалу читацької аудиторії, дотичної до галузі адміністративного права.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

II

ЧАСТИНА I АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ

РОЗДІЛ 1

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

§ 1.1. Адміністративне право як галузь права, наука і навчальна дисципліна	19
1.1.1. Адміністративне право: поняття, завдання, ознаки	19
1.1.2. Адміністративне право як соціальний феномен	25
1.1.3. Адміністративне право як наука	28
1.1.4. Адміністративне право як навчальна дисципліна	33
§ 1.2. Основоположні категорії адміністративного права	35
§ 1.3. Взаємозв'язок та розмежування адміністративного права й інших галузей права	41
§ 1.4. Предмет адміністративного права	51
§ 1.5. Система і метод адміністративного права	55

§ 1.6. Джерела адміністративного права	62
1.6.1. Загальний огляд джерел адміністративного права	62
1.6.2. Класифікація джерел адміністративного права	68
1.6.3. Систематизація та облік джерел адміністративного права	81
1.6.4. Тенденції та закономірності в розвитку джерел адміністративного права	85
§ 1.7. Принципи адміністративного права	88
Питання для самоконтролю	101
Додаткова література	103

РОЗДІЛ 2

СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ВІДНОСИН

§ 2.1. Поняття та види суб'єктів адміністративного права	105
§ 2.2. Приватна особа як суб'єкт адміністративного права	107
§ 2.3. Публічна адміністрація як суб'єкт адміністративного права	115
§ 2.4. Система органів виконавчої влади: поняття, ознаки, рівні	124
§ 2.5. Роль Президента України та Ради національної безпеки і оборони України в діяльності системи виконавчої влади	128
§ 2.6. Вищий рівень системи органів виконавчої влади	131
§ 2.7. Центральний рівень системи органів виконавчої влади	134
2.7.1. Центральні органи виконавчої влади: загальний огляд	134
2.7.2. Міністерства	137
2.7.3. Інші центральні органи виконавчої влади	140
§ 2.8. Місцевий рівень системи органів виконавчої влади	146
§ 2.9. Суб'єкти системи органів місцевого самоврядування	149
Питання для самоконтролю	155
Додаткова література	156

РОЗДІЛ 3

МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

§ 3.1. Поняття і структура механізму адміністративно-правового регулювання	159
§ 3.2. Норми адміністративного права	162
3.2.1. Поняття адміністративно-правової норми	162
3.2.2. Структура адміністративно-правової норми	165
3.2.3. Класифікація адміністративно-правових норм	168
3.2.4. Форми реалізації адміністративно-правових норм	171
§ 3.3. Адміністративно-правові відносини	175
3.3.1. Адміністративно-правові відносини: поняття, особливості, структура	175
3.3.2. Класифікація адміністративно-правових відносин	178
3.3.3. Організаційно-управлінські відносини у сфері здійснення виконавчої влади	184
Питання для самоконтролю	188
Додаткова література	189

РОЗДІЛ 4

ФОРМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

§ 4.1. Загальне уявлення про форми публічного адміністрування, їх види	191
§ 4.2. Нормативно-правові акти	196
§ 4.3. Адміністративні акти і адміністративні договори	203
4.3.1. Адміністративні акти: поняття, ознаки, види	203
4.3.2. Формальні вимоги до адміністративного акта	211
4.3.3. Адміністративні договори: загальна характеристика	219
§ 4.4. Акти-плани і акти-дії	226
Питання для самоконтролю	234
Додаткова література	235

РОЗДІЛ 5

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ Й ДИСЦИПЛІНИ У ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

§ 5.1. Поняття, принципи і система засобів забезпечення законності й дисципліни у публічному адмініструванні.	237
§ 5.2. Способи забезпечення законності й дисципліни у публічному адмініструванні	243
§ 5.3. Контроль як інструмент забезпечення законності й дисципліни.	245
§ 5.4. Адміністративний нагляд: поняття, ознаки, види	259
§ 5.5. Звернення громадян як організаційно-правовий спосіб забезпечення законності й дисципліни	262
Питання для самоконтролю	270
Додаткова література	271

ЧАСТИНА II

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО В ЗАРУБІЖНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ

РОЗДІЛ 1

РОМАНО-ГЕРМАНСЬКА ПРАВОВА СІМ'Я

§ 1.1. Загальна характеристика	275
§ 1.2. Адміністративне право Республіки Франції	277
1.2.1. Поняття, суб'єкти та система джерел права	277
1.2.2. Регулювання адміністративної діяльності	280
1.2.3. Контроль за дотриманням законності у публічному адмініструванні	284

§ 1.3. Адміністративне право Федеративної Республіки Німеччина	290
1.3.1. Поняття, суб'єкти та система джерел права	290
1.3.2. Регулювання адміністративної діяльності	296
1.3.3. Контроль за дотриманням законності у публічному адмініструванні	298
§ 1.4. Адміністративна юстиція Швейцарської Конфедерації	299
§ 1.5. Адміністративне право Італії	308
1.5.1. Поняття, суб'єкти та система джерел права	308
1.5.2. Регулювання адміністративної діяльності	312
1.5.3. Контроль за дотриманням законності у публічному адмініструванні	314
§ 1.6. Адміністративне право Королівства Іспанії	316
1.6.1. Регулювання адміністративної діяльності	316
1.6.2. Контроль за дотриманням законності у публічному адмініструванні	321
§ 1.7. Адміністративне право Португальської Республіки	325
1.7.1. Регулювання адміністративної діяльності	325
1.7.2. Контроль за дотриманням законності у публічному адмініструванні	327
§ 1.8. Адміністративне право Туреччини	330
1.8.1. Поняття та система джерел права	330
1.8.2. Регулювання адміністративної діяльності	332
1.8.3. Контроль за дотриманням законності у публічному адмініструванні	339
Питання для самоконтролю	342
Додаткова література	343

РОЗДІЛ 2

АНГЛОСАКСОНСЬКА ПРАВОВА СІМ'Я

§ 2.1. Загальна характеристика	345
§ 2.2. Адміністративне право Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії	347
2.2.1. Поняття, суб'єкти та система джерел права	347
2.2.2. Регулювання адміністративної діяльності	351
2.2.3. Контроль за дотриманням законності у публічному адмініструванні	356

§ 2.3. Адміністративне право Сполучених Штатів Америки	359
2.3.1. Поняття, суб'єкти та система джерел права	359
2.3.2. Регулювання адміністративної діяльності	368
2.3.3. Контроль за дотриманням законності у публічному адмініструванні	371
§ 2.4. Адміністративне право Канади	381
2.4.1. Регулювання адміністративної діяльності	381
2.4.2. Контроль за дотриманням законності у публічному адмініструванні	395
Питання для самоконтролю	397
Додаткова література	398

РОЗДІЛ 3 РЕЛІГІЙНА ПРАВОВА СІМ'Я

§ 3.1. Загальна характеристика	399
§ 3.2. Адміністративне право Японської Держави	403
3.2.1. Поняття, суб'єкти та система джерел права	403
3.2.2. Регулювання адміністративної діяльності	407
3.2.3. Контроль за дотриманням законності у публічному адмініструванні	413
§ 3.3. Адміністративне право Китайської Народної Республіки	417
3.3.1. Поняття, суб'єкти та система джерел права	417
3.3.2. Регулювання адміністративної діяльності	419
3.3.3. Контроль за дотриманням законності в публічному адмініструванні	419
§ 3.4. Адміністративне право Арабської Республіки Єгипет	421
3.4.1. Поняття, суб'єкти та система джерел права	421
3.4.2. Регулювання адміністративної діяльності	422
3.4.3. Контроль за дотриманням законності у публічному адмініструванні	424
Питання для самоконтролю	425
Додаткова література	426